

کتابهای الکترونیکی

مبانی

تاریخچه

ویژگیها

چالشها

تالیف

هدی سها ابدی

زهرا عبدالهی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه: زهرا عبدالهی ۱۳۵۹-

عنوان و نام پدیدآور: کتاب‌های الکترونیکی مبانی، تاریخچه ویژگی‌ها، چالش‌ها / زهرا عبدالهی

مشخصات نشر: روزاندیش، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص.

شناسه اثر: روده سهرابی، هستی، ۱۳۶۰-

ردیف: ۱۳۹۴ ع ۲/ک ۳۳/۱۰۳۳

رده بندی دیویی: ۷۰/۵۷۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۶۹-۳-۱

موضوع: کتاب‌های الکترونیکی

نشر: روزاندیش

مدیرمسئول: رضا قمریان، همدان، خیابان میرانده عشقی، جنب تالار معلم
تلفن: ۰۹۱۸۱۱۱۱۸۷۶-۰۸۱، تلفکس: ۳۸۲۵۰۴۳۹، همراه: ۰۹۱۸۱۱۱۱۸۷۶

پست الکترونیکی: RoozBook.۷۸@gmail.com

مولفان: زهرا عبدالهی، هستی سهرابی

ناشر: روزاندیش، ۱۳۹۴

طرح جلد: محمد احدی

نوبت چاپ: اول

قطع: رقعی

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۶۹-۳-۱

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

۸	مقدمه
۱۱	تعریف کتاب الکترونیکی
۱۶	سیر تحول کتاب الکترونیکی
۲۲	تاریخچه کتاب‌های الکترونیکی
۲۶	انواع کتاب‌های الکترونیکی
۳۴	معیارهای ارزیابی کتاب‌های الکترونیکی
۳۴	قابلیت رسانه الکترونیکی
۳۵	قابلیت جستجو
۳۶	فراپیوندها
۳۸	خواندن شاه‌من و قابلیت‌های صوتی و تصویری
۳۹	عناصر تعاملی
۴۱	شخصی‌سازی محتوای متن کتاب
۴۲	شخصی‌سازی ظاهری کتاب
۴۳	توزیع
۴۳	هزینه
۴۵	دسترس پذیری
۴۶	ارائه خدمات بر اساس تقاضا
۴۸	خصوصیات ظاهری کتاب چاپی
۴۹	دارا بودن نوع صفحات مشابه با صفحات کتاب کاغذی
۵۱	صفحه‌بندی
۵۲	آسانی مرور و پویای محتوای کتاب
۵۳	راهنمای تشخیص موقعیت
۵۴	قابلیت خوانایی متن
۵۶	تمایز بین کتاب‌های الکترونیکی و چاپی
۶۰	کتاب الکترونیکی و ویژگی‌های آن از دیدگاه کاربران
۶۱	مزایا و ویژگی‌های کتاب‌های الکترونیکی
۷۲	آینده کتاب‌های الکترونیک

۷۵	استانداردها
۷۶	کتاب‌های الکترونیکی بر روی وب
۷۷	کوئستیا
۷۷	نت‌لایبریری
۷۹	ابرداری
۷۹	کیندل چیست؟
۸۰	بزرگی‌های کتاب‌های الکترونیکی
۸۰	ربرپسندی
۸۱	کاهش هزینه
۸۲	وزیر میری
۸۲	قابلیت خاص برای کتابداران
۸۴	کاستی‌های کتاب‌های الکترونیکی
۸۴	فن‌آوری اطلاعات
۸۶	قانون حقوق پدیدآورنده
۸۶	هزینه
۸۶	فراهم‌آوری و سازماندهی
۸۷	مشکلات کتاب الکترونیکی
۸۷	تاثیر بر محیط
۸۸	حفظ کتاب‌های الکترونیکی
۸۸	امنیت
۸۹	چالش‌های کتاب‌های الکترونیکی
۹۲	ارزش‌های افزوده نشر کتاب در محیط وب
۹۵	مهم‌ترین مزایای نشر کتاب در محیط وب از نظر ناشران
۹۸	مدیریت ارائه کتاب الکترونیکی در کتابخانه
۹۹	توسعه کتاب الکترونیکی در جهان
۱۰۰	عوامل موثر در پیشبرد و توسعه کتاب‌های الکترونیکی
۱۰۶	کتاب‌های الکترونیکی در کتابخانه‌های دانشگاهی
۱۰۹	نشر و توزیع کتاب الکترونیکی
۱۱۳	انتخاب کتاب الکترونیکی در کتابخانه‌ها
۱۱۴	فهرست‌نویسی کتاب‌های الکترونیکی
۱۲۵	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

نیاز کاربران در عصر کنونی تنها دسترسی به اطلاعات نیست، بلکه سرعت و سهولت دسترسی به اطلاعات مناسب یکی از دلایلی است که امروزه، کاربرد فن آوری های اطلاعاتی و ارتباطی را افزایش داده است. فن آوری معمولاً زاینده‌ی نیاز زمان است و فن آوری‌هایی که وارد زندگی عملی می‌شوند و نیروی اقتصادی پشتوانه‌ی آن‌ها قرار می‌گیرد، بدون تردید کاربردهای عملی دارند و نیاز اجتماعی به آن‌ها امکان رشد و گسترش می‌دهد. فن آوری که نیروی اقتصادی را پشتیبان و نیاز اجتماعی را حامی خود داشته باشد، به سهولت می‌تواند از آرمان‌های فرهنگی صحبت کند، یا حتی فراتر رود و از آرمان‌های بشری سخن بگوید و فن آوری دیگری را به چالش بخواند (آذرنگ، ۱۳۸۲، ۸۲). با پدید آمدن مواد و منابع الکترونیکی، دگرگونی کتابخانه‌ها و پدیدار شدن جدیدی از آن‌ها آغاز شده است. در واقع این تغییر در شکل مواد رایج بوده است که موضوع‌های جدیدی را کتابخانه‌ها از جمله در خدمات کتابداران و کاربران، و فضای کتابخانه‌ها پدید آورده است. چرا که اطلاعات کاربران و محور یک کتابخانه در هر شکل آن است (طباطبایی‌فر، ۱۳۸۷، ۱). امروزه با پیشرفت تکنولوژی اطلاعات، شاهد خلق کتاب‌های الکترونیکی هستیم که ارزان‌تر و انتقال آن بسیار سریع‌تر از کتاب‌های سنتی است. این دسته از کتاب‌ها جایگاه خود را در بین محققان و

دانش پژوهان و حتی مردم عادی بتدریج پیدا کرده است. کتاب الکترونیک کتابی است که به شکل الکترونیکی تولید و توزیع می‌شود. کتاب‌های الکترونیکی را معمولاً با کتابخوان‌های الکترونیکی / الکتروکتابخوان‌ها، رایانه‌های شخصی، تلفن‌های همراه و ابزارهای الکترونیکی دیگری می‌توان خواند. تولید کتاب الکترونیک در سال ۱۹۹۱ توسط مایکل هارت^۱، که در آن زمان دانشجوی دانشگاه ایلینویز^۲ آمریکا بود، معرفی شد.

قصد وی، نشان دادن روز استقلال آمریکا از طریق شبکه شبه اینترنتی آن دوره بود. این منظره او نشانی متن الکترونیکی مورد نظرش را برای دیگران به اشتراک گذاشت و نهایتاً ۳ کاربر موفق به ذخیره فایل مایکل شدند، این گونه بود که پروژه‌ی «بوترک متولد شد» (عاصمی، ۱۳۸۹، ۱۲۹). ما در حال حاضر، یکی از دوره‌هایی را تجربه می‌کنیم که در آن افول کتاب‌های چاپی جشن گرفته شده است. کیفیت کتاب‌های الکترونیک به عنوان یک واقعیت اعلام شده است. اگرچه این زیاده‌آلودگی در حال رخ دادن است، اما معمولاً یک دوره‌ی اوج وجود دارد که در آن یک یا چند گروه تجاری که دارای سرمایه‌ی عظیم و روابط عمیق با مشتریان، محصولات را برای ارائه به بازار آماده دارند. بخش‌های روابط عمومی، به انتشار مطبوعات پرداخته، و روزنامه نگارانی که به دنبال کپی این نشریات هستند، آنها را مجدداً بسته‌بندی کرده و در نهایت، انقلاب دیجیتال رخ

^۱ . Michel Hart

^۲ .Illinois

می‌دهد (جوینت^۱، ۲۰۱۰، ۸۴). کتاب‌های الکترونیکی به‌طور موثر جایگزین کاغذ هستند، کتاب الکترونیکی را نمی‌توان بدون کامپیوتر مطالعه کرد. مطالعات کارلسون نشان می‌دهد که مرور از طریق متن‌های دیجیتال یکی از بزرگترین شکایات کاربران برای استفاده از این کتاب‌ها می‌باشد. آن‌ها دریافتند حرکت از یک صفحه به صفحه دیگر برای پیدا کردن فصل خاص در متن خسته‌کننده و دشوار بوده است (کانگ^۲، ۲۰۰۹، ۴۹).

کتاب‌های الکترونیکی را می‌توان به دو صورت در محیط وب شناسایی کرد. برخی کتاب‌های الکترونیکی، شکل چاپی ندارند و فقط در قالب دیجیتال منتشر می‌شوند. همه این آثار نشر کتاب از زمان تالیف تا قرار گرفتن در محیط وب، به‌صورت الکترونیکی انجام می‌شود. بنابراین چنین کتاب‌هایی را نمی‌توان در جهان چاپی و کتابخانه‌های سنتی یافت و از این لحاظ اثری منحصر به فرد به شمار می‌آیند. این بخش از عرصه نشر کتاب‌های الکترونیکی هنوز با مشکلات حقوقی، مالی، و اقتصادی روبروست. در واقع، ناشران به این نکته مهم پی برده‌اند که به‌انداز رقابت با دیگران و چه از لحاظ پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه جدیدی از مخاطبان یعنی "خوانندگان اینترنتی" چاره‌ای جز توجه به امکانات و قابلیت‌های نشر اینترنتی ندارند و ناچار به نقش‌آفرینی در این محیط هستند. بخش دوم از کتاب‌های الکترونیکی در محیط وب، در واقع شکل الکترونیکی نسخه‌های

^۱ . Joint

^۲ . Kang

چاپی منتشر شده به شمار می‌آیند که ناشران آنها را از طریق وب نیز دسترس‌پذیر کرده‌اند. این گروه کتاب‌های الکترونیکی به سرعت در حال توسعه و گسترش هستند (حیدری، ۱۳۸۸، ۱۲). برای کمک به جامعه‌ی متنوع و پراکنده، ناشران و متولیان عرصه‌ی کتاب‌های الکترونیک، کارهای بیشتری باید انجام‌پذیرد تا این اطمینان حاصل گردد که درک مشترکی از کتاب‌های الکترونیک و آنچه که می‌توانند انجام دهند، به‌دست آمده است. در سنین سال‌ها ما منتظر آن لحظه جادویی هستیم که همه بازیگران عرصه‌ی بازار کتاب‌های الکترونیک به یک تعریف و دیدگاه مشترک دست یابند، خود جامعه‌ی پژوهشی نیز نیازمند رسیدن به شاخص‌های مشترک است تا برای ما این امکان را فراهم نماید که بتوانیم نمونه‌های جدید کتاب الکترونیک را ارزیابی کنیم. مکانیسمی برای به اشتراک گذاردن و مقایسه‌ی نتایج نیز مورد نیاز است تا این امکان فراهم گردد که به جای طراحی و ابداع مجدد، بتوانیم از تجربه‌ی دیگری استفاده کنیم (بنت، ۲۰۰۵، ۱۱). در این کتاب، به تعاریف کتاب الکترونیک، انواع کتاب‌های الکترونیکی، مزایا و ویژگی‌های کتاب الکترونیک و شیوه‌ی مختصری از تاریخچه و سیر تحول کتاب‌های الکترونیکی پرداخته می‌شود.

تعریف کتاب الکترونیک

تعریف‌های ارائه شده برای کتاب الکترونیک بسیار متنوع و متفاوت است، در ذیل برخی از تعاریف، که توسط متخصصان از دیدگاه‌های متفاوت بیان شده، ارائه می‌گردد.